

जलवायु भनेको के हो ?

३० वर्ष वा सो भन्दा लामो अवधिको मौसमको सरदर अवस्थालाई जलवायु भनिन्छ । सामान्यतया जलवायु स्थान, ऋतु विशेष अनुसार स्थिर रहन्छ ।

जलवायु परिवर्तन भनेको के हो ?

लामो समयको अन्तरालमा जलवायुका विभिन्न तत्वहरूमा भएको औसत परिवर्तनलाई जलवायु परिवर्तन भनिन्छ । यो परिवर्तन प्राकृतिक प्रकृत्या हो ।

जलवायु परिवर्तन कसरी हुन्छ ?

पृथ्वीको वायुमण्डलमा तापक्रम घट्ने वा बढ्ने प्रक्रियाका कारणले गर्दा नै जलवायु परिवर्तन हुन्छ । हरित गृह ग्याँसको बढ्दो उत्सर्जन जलवायु परिवर्तनको मुख्य कारण हो । यसबाहेक वनविनाश र क्षयीकरण, औद्योगीकरण, वन डढेलो, भू-उपयोग परिवर्तन, जीवाश्म ईन्धनको बढ्दो प्रयोग तथा शहरीकरण जलवायु परिवर्तनका अरु कारणहरू हुन् ।

जलवायु परिवर्तनका असर तथा प्रभावका क्षेत्रहरू

जलवायु परिवर्तनका कारणहरू				जलवायु परिवर्तनका असरहरू			
							
	वन विनाश र क्षयीकरण	औद्योगीकरण	शहरीकरण	अनियमित वर्षा	स्वास्थ्यमा समस्या	कृषिमा रोग	छिटो छिटो हिउँ पाल्नु
							
	वन डढेलो	जीवाश्म ईन्धनको बढ्दो प्रयोग	भू-उपयोग परिवर्तन	लामो सुर्ख्सा खडेरी	बाढीको प्रकोप	भूक्षय	स्वच्छ खानेपानीको अभाव

प. वन तथा जैविक विविधता

- वनस्पतिहरू छिटो फुल्ने र बढ्ने प्रक्रिया देखिएको छ ।
- होचो ठाउँमा पाइने जीव, वनस्पति र किट प्रजातिहरू अग्लो ठाउँतिर फैलिदै गइरहेको छ ।

घ. कृषि तथा खाद्य सुरक्षा

- पानी, माटोमा ओसको मात्रा, परागसेचन क्रिया, माटोको तापक्रम जस्ता आधार तत्वहरूमा आएको परिवर्तनका कारण कृषि उत्पादनमा कमी ।
- वर्षाको प्राकृतिक चक्रमा परिवर्तन हुँदा परम्परागत वाली चक्रको सन्तुलनमा खलल ।

ङ. जनस्वास्थ्य

- कुपोषण (कम तौल, कम उचाई.....)
- पानी र खानाको कारणले हुने रोगहरूमा वृद्धि
- मनोवैज्ञानिक समस्या
- चोटपटक, अपांगता र डुबेर मर्ने
- गर्मी तथा अत्याधिक चिसोका कारण हुने मृत्युदरमा वृद्धि
- मलेरिया, डेङ्गु, पानीबाट उत्पन्न हुने र सरुवा रोगको प्रकोप बढ्ने
- शित प्रदेशीय क्षेत्रमा ठण्डीबाट हुने मृत्यु दरमा कमी ।

च. जलश्रोत तथा ऊर्जा

- तीव्र रूपमा हिउँ पतिलिएर हिमताल बन्दै
- हिमाली क्षेत्र र हिमतालहरूमा प्रभाव
- पानीका ससाना श्रोतहरू कुवा, ईनार सुक्ने खतरा

छ. जलवायुजन्य प्रकोप

- अतिवृष्टि, अनावृष्टि, बेमौसमी वर्षा

जलवायु परिवर्तनको अनुकूलन तथा न्यूनीकरण कसरी गर्न सकिन्छ ?

जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरण तथा अनुकूलनका उपायहरू

सौर्य ऊर्जाको प्रयोग

गोबर ग्याँसको प्रयोग

सुधारिएको चुलोको प्रयोग

सिँचाई पोखरीको निर्माण

फोहरको वैज्ञानिक व्यवस्थापन

वैकल्पिक साधनको प्रयोग

वृक्षारोपण तथा वन संरक्षण

वायु ऊर्जाको प्रयोग

प्लास्टिक घरको प्रयोग

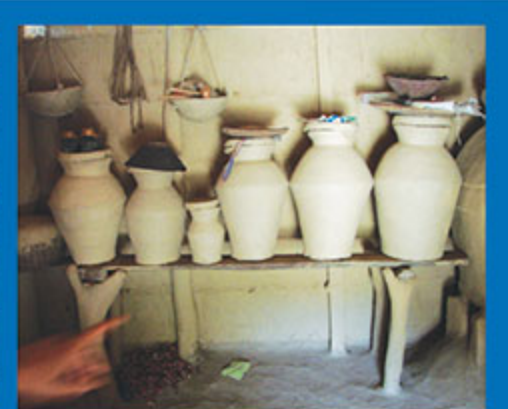
थोपा सिँचाईको प्रयोग

प. अनुकूलनका उपायहरू

- जोखिमपूर्ण अवस्थामा रहेका क्षेत्र र समुदायको पहिचान र प्राथमिकिकरण गरी अनुकूलन योजना तयार गर्ने र सोको कार्यान्वयन गर्ने ।
- वैकल्पिक जीविकोपार्जनका उपायहरूको खोजी गर्ने ।
- जनचेतना अभिवृद्धि र प्रकोप पूर्व तयारी जस्तै पूर्व सूचना गर्ने ।
- बाली लगाउने ढाँचामा परिवर्तन गर्ने तथा परिवर्तित जलवायुसँग प्रतिरोध गर्न सक्ने प्रजाति जस्तै सुस्खा सहने प्रजातिको विकास गर्ने ।
- बिमा, आकस्मिक तथा अनुकूलन कोषको व्यवस्था गर्ने ।
- परिवर्तित जलवायुमा अनुकूलतापूर्वक बाँच्नका लागि स्थानिय व्यक्तिहरूले गरेका कार्यहरूको पहिचान गरी त्यसको विकास तथा आदानप्रदान गर्ने ।
- विभिन्न प्रविधि विस्तार गर्ने जस्तै आकाशे पानी संकलन, सिँचाई पोखरीको निर्माण, बायो ईन्जिनियरिंग, ईनार आदि ।

घरको उचाईमा वृद्धि

बीउ राख्ने तरिकामा परिवर्तन

बीउ लगाउने तरिकामा परिवर्तन

बाख्रा पाल्ने तरिकामा परिवर्तन

घ. न्यूनीकरण गर्ने उपायहरू

- हरितगृह ग्याँसको उत्सर्जन कम गर्ने र यसका स्रोतलाई घटाउने ।
- वायुमण्डलमा जम्मा भएको हरितगृह ग्याँसको कुनै उपायद्वारा शोषण तथा भण्डारणलाई अभिवृद्धि गर्ने ।
- कार्वन भण्डार रहने बस्तुहरूको दीगो सदुपयोग गर्ने ।

जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरणमा हामीले

व्यक्तिगत

संस्थागत

रूपमा के कसरी योगदान पुऱ्याउन सकिन्छ ?

घरमा

- गोबर ग्याँस, सौर्य ऊर्जा, सि.एफ.एल चिमको प्रयोग गर्नु ।
- पंखा, एयर कण्डिसन भन्दा भेटिलेसन तथा झ्याल प्रयोग गर्नु ।
- घर वरिपरि बगैचा बनाउनु ।
- मांसाहारी भन्दा शाहकारी खाना खानु ।

बजारमा

- सामान खरिद गर्दा प्लास्टिक प्रयोग गर्दिन ।
- ऊर्जा किफायती सामाग्रिहरूको खरीद गर्नु ।
- स्वच्छ ऊर्जा तथा उर्जा किफायती सामाग्रिहरूको खरीद गर्नु ।

यसरी नैले जलवायु परिवर्तन न्यूनी गर्न सहयोग गर्दछु ।

कार्यालयमा

- प्रिन्ट तथा फोटोकपीको मात्रा घटाउनु ।
- जनचेतना तथा क्षमता विकासमा सहयोग गर्नु ।

यात्रामा

- सानो दुरीको लागि पैदल वा साईकलको प्रयोग गर्नु ।
- एकलै सवारी साधनमा हिंडनु भन्दा सामा सवारी साधनको प्रयोग गर्नु ।